

RTU studiju kurss "Sodu izpildes un probācijas sistēmas tiesiskie aspekti"**0L000 Liepājas akadēmija****Vispārējā informācija**

Kods	LA1526
Nosaukums	Sodu izpildes un probācijas sistēmas tiesiskie aspekti
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācītspēks	Santa Melķe - Lektors
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 3.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Studiju kurss sniedz padziļinātas zināšanas par Latvijas un starptautisko tiesisko regulējumu sodu izpildes un probācijas sistēmās, akcentējot cilvēktiesību ievērošanas, sociālā taisnīguma un profesionālās ētikas nozīmi. Tiek analizēti brīvības atņemšanas soda veidi, ieslodzīto un probācijas klientu tiesības un pienākumi, kā arī resocializācijas un atjaunojošā taisnīguma pieejas. Studiju kurss attīsta spēju kritiski izvērtēt normatīvo regulējumu un tā piemērošanu sociālā darba praksē, sekmē prasmi veidot starpinstitutionālu sadarbību un izstrādāt individuālus reintegrācijas plānus, balstoties uz pierādījumiem balstītu profesionālo rīcību. Īpašs uzsvars tiek likts uz sociālā darbinieka lomu un atbildību kriminālsodu izpildes procesā, veicinot klientu sociālo iekļaušanos un drošu atgriešanos sabiedrībā.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis ir sniegt studentiem padziļinātas zināšanas par Latvijas un starptautiskajiem tiesiskajiem un ētiskajiem aspektiem sodu izpildes un probācijas sistēmā, izprast sociālā darba nozīmi krimināltiesiskajā sistēmā, tai skaitā cilvēktiesību ievērošanu, resocializācijas procesa principus, starpinstitutionālo sadarbību un sociālā darbinieka lomu, lai veicinātu profesionālu rīcībaspēju darbā ar ieslodzītajiem un probācijas klientiem to reintegrācijas procesā. Studiju kursa uzdevumi: - sniegt studentiem zināšanas par sodu izpildes un probācijas sistēmu tiesiskajiem, teorētiskajiem un praktiskajiem aspektiem Latvijā un starptautiskajā vidē; - iepazīstināt ar Latvijas un starptautiskajiem tiesību aktiem, kas regulē sodu izpildi, probācijas darbu, resocializāciju un cilvēktiesību nodrošināšanu penitenciārajā sistēmā; - pilnveidot studentu prasmes analizēt un interpretēt normatīvos aktus, tiesu praksi un politikas plānošanas dokumentus sodu izpildes un probācijas jomā; - attīstīt spēju identificēt un analizēt tiesiskās, sociālās un organizatoriskās problēmas sodu izpildes procesā, izvērtējot iespējamās risinājumus un to efektivitāti; - iemācīt izmantot cilvēktiesību, sociālā taisnīguma un profesionālās ētikas principus darbā ar ieslodzītajiem un probācijas klientiem; - pilnveidot prasmes izvērtēt klientu vajadzības, riskus un resursus, plānojot sociālā darba intervences penitenciārajā un probācijas vidē; - attīstīt studentu kompetenci izstrādāt, īstenot un izvērtēt individuālus resocializācijas plānus, veicinot klientu sociālo reintegrāciju sabiedrībā; - iemācīt efektīvi sadarboties ar valsts, pašvaldību un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, nodrošinot starpinstitutionālu pieeju klientu atbalsta un resocializācijas procesā; - pilnveidot kritiskās domāšanas prasmes, analizējot stereotipu, aizspriedumu un sociālās stigmatizācijas ietekmi uz darbu ar penitenciālās sistēmas un probācijas klientiem; - attīstīt profesionālās refleksijas prasmes, izvērtējot sociālā darbinieka rīcību, atbildību un lomu taisnīguma, sociālās iekļaušanas un reintegrācijas veicināšanā; - attīstīt argumentētas komunikācijas un profesionālās diskusijas prasmes, analizējot aktuālus sodu izpildes un probācijas politikas jautājumus.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Studiju kursa ietvaros studentiem tiek organizēts patstāvīgais darbs, lai padziļinātu izpratni par tiesiskajiem un profesionālajiem aspektiem sodu izpildes un probācijas sistēmā, attīstītu pētnieciskās, analītiskās un reflektīvās prasmes, kā arī sekmētu kompetenci profesionālās rīcības plānošanā resocializācijas kontekstā. Patstāvīgā darba formas: 1. Literatūras un normatīvo aktu analīze 2. Refleksiju un īsu eseju izstrāde par ētiskiem un cilvēktiesību jautājumiem 3. Juridisku vai situatīvu gadījumu analīze (case study) 4. Grupās izstrādāts resocializācijas plāna projekts vai starpinstitutionālās sadarbības modelis 5. Prezentācijas par starptautiskajiem standartiem sodu izpildē 6. Praktisko piemēru izvērtēšana no Latvijas vai ārvalstu pieredzes Uzdevumi: Analītiskais darbs: Izstrādāt salīdzinošu analīzi par Latvijas Sodu izpildes kodeksa atbilstību Eiropas Cietumu noteikumiem, identificējot galvenās saskanīgās un pretrunīgās normas, un sniedzot ieteikumus uzlabojumiem. Refleksijas esija: Sagatavot eseju par profesionālajām un ētiskajām dilemmas situācijām sociālā darbinieka praksē sodu izpildes sistēmā, izmantojot konkrētu piemēru un atsaucoties uz ētikas principiem. Praktiskais uzdevums: Izstrādāt individuālu resocializācijas plānu notiesātai personai, balstoties uz izdomātu klienta profilu. Plānā jāiekļauj atbalsta pasākumi, riska novērtējums un starpinstitutionālās sadarbības iespējas.

Literatūra	Obligātā/Obligatory: 1.Krimināllikums. https://likumi.lv/ta/id/88966 2.Kriminālprocesa likums https://likumi.lv/ta/id/107820 3.Latvijas Sodū izpildes kodekss. https://likumi.lv/ta/id/90218 4.Valsts Probācijas dienesta likums. (2003). https://likumi.lv/ta/id/82551-valsts-probacijas-dienesta-likums 5.Valsts probācijas dienests https://www.vpd.gov.lv/vp 6.Ieslodzījumu vietu pārvaldes likums https://likumi.lv/ta/id/68492 7.Apcietinājumā turēšanas kārtības likums. https://likumi.lv/ta/id/138990 8.Ieslodzījuma vietu pārvalde https://www.ievp.gov.lv/vp 9.Zīle, I., & Laganovska, A. (2021). Kriminālsodu izpildes pamati. Rīgas Stradiņa universitāte. 10.Liepiņa, S. (2019). Sociālais darbs krimināltiesiskajā sistēmā. Rīgas Stradiņa universitāte. Papildu/Additional: 1.United Nations. (2015). United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules). https://www.vvc.gov.lv/lv/media/18186/download?attachment 2.Council of Europe. (2020). European Prison Rules. https://www.coe.int/en/web/portal/-/revised-european-prison-rules-new-guidance-to-prison-services-on-humane-treatment-of-inmates 3.United Nations Office on Drugs and Crime. (2006). Handbook on Restorative Justice Programmes. https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/06-56290_Ebook.pdf 4.Cālīte, D. (2018). Cilvēktiesības un sociālais darbs: izaicinājumi praksē. Rīga: Raka. 5.Gunn, R., & Smith, M. (2016). Critical social work with children and families: Theory, context and practice. Palgrave Macmillan. 6.Padgett, D. K. (2017). Qualitative methods in social work research (3rd ed.). SAGE Publications. 7.Metodiskais Materiāls sociālajam darbam ar atkarīgām un līdzatkarīgām personām. (2020) Pieejams: https://www.lm.gov.lv/lv/metodiskie-materiali-0/metodiskais_materials_atkarigam_personam.pdf 8.Kristapsone, S. (2019) Sabiedrības noslāņošanās un sociālās atstumtības mazināšana. No Z. Krišjāne, J. Krūmiņš. Tautas ataudze Latvijā un sabiedrības atjaunošanas izaicinājumi. Pieejams: https://www.apgads.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/Tautas_ataudze/talsai_12_Kristapsone.pdf 9.Nacionālā enciklopēdija (2022) Deviances socioloģija. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/2633-deviances-sociolo%C4%A3ija
Nepieciešamās priekšzināšanas	Iegūta augstākā izglītība.

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienes studijas		Nepilna laika neklātienes studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
1. Tēma: Latvijas tiesiskais regulējums sodu izpildē (lekcija, seminārs) Latvijas Republikas Satversme Krimināllikums Kriminālprocesa likums Sodu izpildes kodekss un Apcietinājumā turēšanas kārtības likums Tiesību subjekti sodu izpildes sistēmā	2	0	0	0
2. Tēma: Starptautiskā tiesiskā regulējuma pamatprincipi Latvijā (lekcija, seminārs) Eiropas Padomes spīdzināšanas novēršanas komitejas (CPT) rekomendācijas ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija un ANO Konvencija pret spīdzināšanu Eiropas Cilvēktiesību konvencija (ECK) Eiropas Cietumu noteikumi un CPT rekomendācijas	2	0	0	0
3. Tēma: Brīvības atņemšanas soda izpilde (lekcija, seminārs) Brīvības atņemšanas soda veidi Drošības režīma noteikšanas principi Disciplinārie pasākumi un to samērīgums Ilgstošas izolācijas un segregācijas riski Profesionālā ētika sodu izpildes procesā, dilemmas sodu izpildē Korupcijas un ļaunprātīgas varas izmantošanas riski	2	0	0	0
4. Tēma: Ieslodzīto tiesības un pienākumi (lekcija, seminārs) Pamattiesības ieslodzījuma laikā: veselība, juridiskā aizsardzība, saziņa Tiesības uz izglītību un darbu ieslodzījumā Ieslodzīto pienākumi un uzvedības regulējums Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi	2	0	0	0
1. Patstāvīgais darbs Analītisks pārskats: "Ieslodzīto pienākumi un tiesību nodrošinājums Latvijas tiesiskajā regulējumā un Eiropas cietumu noteikumu kontekstā". Uzdevums: salīdzinošā analīze ar normatīvo aktu piemērošanu.	0	15	0	0
5. Tēma: Resocializācijas process ieslodzījuma laikā (lekcija, seminārs) Risku un vajadzību novērtējums Resocializācijas mērķi un posmi Psiholoģiskais un sociālais darbs ar ieslodzīto Izglītības un nodarbinātības iespējas ieslodzījumā Atkarību mazināšanas programmas	2	0	0	0
6. Tēma: Sagatavošanās atbrīvošanai un reintegrācijas atbalsts Reintegrācijas plānošana: individuālie plāni un motivācija Soda progresīvā izpildes būtība Sociālā darbinieka profesionālā loma sodu izpildes sistēmā Stereotipi un mīti Dokumentu sakārtošana, dzīvesvietas un nodarbinātības jautājumi Ģimenes, mentoru un sabiedrības iesaiste	2	0	0	0

2. Patstāvīgais darbs Praktisks uzdevums: "Individuāla resocializācijas plāna izstrāde klientam, kurš gatavojas atbrīvošanai" Uzdevums: balstoties uz izdomātu profilu, sagatavot profesionāli pamatotu plānu	0	15	0	0
7. Tēma: Probācijas sistēmas tiesiskais regulējums Probācijas dienesta likums Krimināllikums Kriminālprocesa likums Sodu izpildes kodekss Probācijas dienesta funkcijas Kriminālsodu izpilde Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu izpilde	2	0	0	0
8. Tēma: Kriminālsodu izpilde brīvībā un to nozīme resocializācijas procesā Sabiedrības iesaiste soda izpildes nodrošināšanā. Personas un valsts ieguvumi soda izpildē sabiedrībā. Sociālo problēmu identificēšana – nodarbinātība, ģimene, dzīvesvieta. Profesionālā ētika sodu izpildes procesā, dilemmas sodu izpildē Korupcijas un ļaunprātīgas varas izmantošanas riski	2	0	0	0
3. Patstāvīgais darbs Eseja vai refleksija: "Ētiskās dilemmas sociālā darbinieka praksē sodu izpildes sistēmā" Uzdevums: aprakstīt un analizēt reālu vai teorētisku situāciju	0	15	0	0
9. Tēma: Resocializācijas process, klienta iesaistīšanās Probācijas klientu uzvedības kontrole un atbalsts Risku un vajadzību izvērtējums Izdarītā likumpārkāpuma ietekme un personas raksturojums Uzraudzības īstenošana probācijas dienestā, ierobežojumi, pienākumi un pārmaiņu plāns Probācijas programmas Veselības problēmas, atkarības problēmu identificēšana. Ģimenes vajadzības un tiesības soda izpildes laikā. Sadarbošanās	2	0	0	0
10. Tēma: Starpinstitucionālā sadarbība un sadarbības modeļi Starpinstitucionālā sadarbība STIS Informācijas apmaiņas un koordinācijas mehānismi Pašvaldību un NVO iesaiste resocializācijā Mentoru un atbalsta grupu loma Stereotipi un mīti	2	0	0	0
11. Tēma: Sods un tā mērķis. Atjaunojošais taisnīgums, tā nozīme kriminālsoda izpildes laikā Personas soda pieņemšana un atzīšana. Sava nodarījuma izvērtēšana. Taisnīguma atjaunošana – vēlme izlīgt ar cietušo. Izlīguma iespējas visos kriminālprocesa posmos. Pozitīvais un negatīvais, cietušā tiesības un vajadzības. Cietušo atkārtota viktimizācija	2	0	0	0
4. Patstāvīgais darbs: Grupas darbs vai prezentācija: "Efektīvas starpinstitucionālās sadarbības modelis resocializācijas procesā" Uzdevums: grupā izstrādāt modeli vai gadījuma analīzi.	0	15	0	0
12. Tēma: Aktuālie izaicinājumi un attīstības perspektīvas Sistēmiskās problēmas sodu izpildes jomā Inovācijas un labā prakse resocializācijas jomā Sociālā darba loma soda izpildē un ietekme uz recidīva mazināšanu.	2	0	0	0
Kopā:	24	60	0	0

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
Zināšanas: 1. Zina par Latvijas un starptautisko tiesību aktu sistēmu, kas regulē sodu izpildi un probācijas funkcijas. 2. Pārzina cilvēktiesību, sociālā taisnīguma un profesionālās ētikas principus sodu izpildes un resocializācijas procesā. 3. Zina dažādu institūciju lomas un funkcijas penitenciārājā sistēmā. 4. Zina atjaunojošā taisnīguma pieejas teorētiskos pamatus un to nozīmi kriminālsodu izpildē.	Vērtēšanas metodes: Aktīva iesaiste semināru darbā. Vērtēšanas kritēriji: Demonstrē izpratni par Latvijas un starptautisko normatīvo regulējumu sodu izpildes un probācijas jomā. Argumentēti diskutē par cilvēktiesību, sociālā taisnīguma un profesionālās ētikas principu piemērošanu. Analizē praktiskus gadījumus, identificējot profesionālās un ētiskās dilemmas. Raksturo penitenciārās sistēmas institūciju funkcijas un starpinstitucionālās sadarbības nozīmi. Pamatoti izmanto profesionālo terminoloģiju un iesaistās diskusijās, respektējot dažādus viedokļus.

Prasmes: 1. Prot analizēt un interpretēt normatīvos aktus un starptautiskos dokumentus, piemērojot tos profesionālajā praksē. 2. Prot veidot individuālus resocializācijas plānus, integrējot tiesisko, psihosociālo un organizatorisko informāciju. 3. Prot identificēt un izvērtēt profesionālās un ētiskās dilemmas darbā ar ieslodzītajiem un probācijas klientiem. 4. Prot veikt sadarbību ar institūciju pārstāvjiem, izstrādājot un īstenojot kompleksus sociālās rehabilitācijas risinājumus.	Vērtēšanas metodes: Patstāvīgā darba izpilde. Vērtēšanas kritēriji: Analizē un interpretē normatīvos aktus un starptautiskos dokumentus, pamatojot to piemērošanu profesionālajā praksē. Izstrādā strukturētu resocializācijas plānu vai analizē izvēlētu gadījumu, integrējot tiesisko, psihosociālo un organizatorisko informāciju. Identificē resocializācijas procesa problēmas un piedāvā pamatotus risinājumus, balstoties uz atjaunojošā taisnīguma principiem. Raksturo starpinstitucionālās sadarbības mehānismus klienta resocializācijas nodrošināšanai. Ievēro akadēmiskās rakstīšanas, profesionālās ētikas un informācijas avotu korektas izmantošanas prasības.
Kompetence: 1. Spēj patstāvīgi pieņemt lēmumus profesionālās prakses situācijās sodu izpildes un probācijas jomā, ievērojot cilvēktiesības un normatīvo regulējumu. 2. Spēj pielietot atbildīgu, ētiski pamatotu un uz klientu orientētu profesionālo rīcību penitenciālās sistēmas ietvaros. 3. Spēj vadīt vai koordinēt starpinstitucionālus sadarbības procesus klientu resocializācijas nodrošināšanai. 4. Spēj reflektēt par savu profesionālo darbību, izvērtēt tās ietekmi uz klientu dzīves kvalitāti un sabiedrības drošību.	Vērtēšanas metodes: Noslēguma eksāmens. Vērtēšanas kritēriji: Demonstrē vispusīgas zināšanas par sodu izpildes un probācijas sistēmu, tās tiesisko regulējumu un institucionālo struktūru. Analizē praktiskas situācijas, piemērojot Latvijas un starptautiskos normatīvos aktus, cilvēktiesību un profesionālās ētikas principus. Argumentēti izvērtē profesionālās un ētiskās dilemmas un pamato pieņemtos lēmumus. Izstrādā vai izvērtē resocializācijas risinājumus, pamatojot institūciju sadarbības nepieciešamību. Demonstrē spēju patstāvīgi pieņemt profesionālus lēmumus, koordinēt sadarbību un kritiski reflektēt par profesionālās darbības ietekmi uz klienta resocializāciju un sabiedrības drošību.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Semināru darbs	20
Patstāvīgo darbu izpilde	30
Noslēguma eksāmens	50
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	3.0	12.0	12.0	0.0		*	